

Міхно О. Педагогічна спадщина Євгена Березняка: музейний аспект. *Доповідь на круглому столі «Постать Є.С. Березняка в контексті інноваційного розвитку загальної середньої освіти України»*. Київ, 24 лютого 2014 р. Інститут педагогіки НАПН України.

Олександр Міхно

Педагогічна спадщина Євгена Березняка: музейний аспект

Аргументовано, що одним із засобів дослідження педагогічної спадщини Євгена Березняка є науково-експозиційна музейна діяльність. Подано принципи побудови експозиції, присвяченої спадщині педагога: історико-хронологічний, комплексно-тематичний, проблемний.

Ключові слова: Євген Березняк, музей, експозиція, виставка.

Pedagogical heritage of Yevhen Berezniak: museum aspect

Argued that one of the means of research pedagogical heritage of Yevhen Bereznyak is a scientific museum exhibition activities. Posted principles of construction exposition dedicated teacher heritage: historical and chronological, thematic complex, problematic.

Key words: Yevhen Bereznyak, museum, exposition, exhibition.

Одним із дієвих засобів стимулювати дослідження педагогічної спадщини Є. Березняка і студіювання його праць є науково-експозиційна музейна діяльність. Відомо, що музей є поліфункціональним осередком культури: він здійснює пошук першоджерел, збирає зберігає, досліджує, популяризує їх. Завдяки властивостям музейних предметів (музейні предмети - це все, що зберігається у фондах музею: книги, документи, речі, фото і т. ін.), особливому поєднанні предметів в експозиції музейна інформація набуває особливої переконливості, конкретності, емоційності.

Щоб створити музейну експозицію під назвою «Педагогічна спадщина Є. Березняка» потрібно передусім зібрати його педагогічні праці та праці про Є. Березняка-педагога, фотодокументи, рукописи, виробити критерії їх відбору, які б відповідали б педагогічним та музеєзнавчим вимогам. Відібрані за цими критеріями предмети музейного значення стануть не лише впливовим засобом формування переконань у наших сучасників про важливість основних педагогічних ідей Є. Березняка, а й значно збагатять фонди музеїв, яким уже належить або має належати провідна роль у збиранні й популяризації спадщини Є. Березняка.

Це музей ЗОШ №1 м. Помічна Добровеличківського району Кіровоградської області, Музейна кімната з історії освіти Кіровоградщини КОШПО ім. Василя Сухомлинського, Педагогічний музей України.

Наразі в музеї історії Помічнянської школи створено невелику експозицію, присвячену Є. Березняку, випускнику цієї школи 1929 року, де представлено його фотографії, посвідчення про присвоєння звання «Заслужений вчитель України», вибрані педагогічні праці Євгена Степановича

з підписом автора, публікації в періодичних виданнях про його життєвий і творчий шлях. На приміщенні школи відкрито меморіальну дошку, яка засвідчує, що Є.С. Березняк навчався в цій школі.

У музейній кімнаті з історії освіти Кіровоградщини КОІППО ім. Василя Сухомлинського частина експозиції розповідає про педагогів-учасників війни, зокрема, Є.Березняка.

Педагогічний музей України як центральний профільний музейний заклад, що збирає і зберігає найцінніші надбання педагогічної культури України, обов'язково мусить мати у своїй фондах свідчення педагогічної діяльності Є.Березняка. Тому правомірним є прагнення музею створити джерельну базу, яка б дала змогу розкрити тему «Педагогічна спадщина Є. Березняка», принаймні мати основу для цього.

Певна джерельна база з окресленої теми у музеї вже є. Слід відзначити, що особливістю фондів музею є наявність персональних комплексів матеріалів видатних педагогів. Наразі у комплексі Є. Березняка зберігаються фото, книги, статті у фаховій педагогічній періодиці, газетні вирізки, копії документів, магнітні стрічки із записами його виступів. Ці та інші матеріали можуть стати основою експозиції на тему «Педагогічна спадщина Є. Березняка».

Експозиції на цю тему можуть бути побудовані за будь-яким принципом, визнаним у музейній справі: історико-хронологічним, комплексно-тематичним або проблемним. Використання першого принципу дає змогу показати педагогічну діяльність Є. Березняка в історичному аспекті.

За історико-хронологічним принципом варто висвітлювати процес здобування освіти майбутнім педагогом (семирічна школа станції Помічна, Кіровоградський педагогічний технікум, Бердянський учительський інститут, Львівський університет) та основні віхи його діяльності:

учитель Веселівської школи сільської молоді Межівського району на Дніпропетровщині, завідувач Львівським міськвно, інспектор, начальник відділу інспекції, начальник головного управління шкіл Міністерства освіти УРСР, старший викладач Центрального інституту підвищення кваліфікації керівних кадрів освіти, старший науковий співробітник науково-дослідного інституту педагогіки.

Для висвітлення історичної долі окремих праць педагога, його основних педагогічних ідей доцільніше використати комплексно-тематичний принцип.

Проблемним принципом краще скористатися, коли автори експозиції мають намір зосередити увагу, наприклад, на суспільному визнанні та використанні у практиці певних ідей педагога.

Зроблю один надзвичайно важливий у музейній діяльності, зокрема виставковій діяльності, акцент: з примусу, для годиться цікаву, резонансну, захоплюючу експозицію створити не можна, оскільки музейна виставка - це поєднання науково-дослідної, науково-фондової, і науково-експозиційної роботи, які є творчим процесом. Тому перед початком створення експозиції має бути знайдена ідея, яка надихатиме автора чи авторів експозиції. Таку ідею можна знайти у наукових працях та спогадах педагога. Скажімо, мене особисто вразили, надихнули ось такі рядки зі спогадів Є. Березняка про початок його

педагогічної діяльності у Веселівській школі сільської молоді Межівського району на Дніпропетровщині:

«Я потрапив туди в голодні роки, в 32–33 рік. Я як учитель одержував 6 кг кукурудзяного борошна на місяць, які ділив по стаканчиках на кожен день ... І оце в оці часи, голодні часи я пізнав дитину, я пізнав дітей... не дивлячись на страшний голод, на страшну біду, яка нагрянула на села наші, не дивлячись на це, ми в школі готували якийсь суп, із якоїсь чечевиці, якоїсь фасолі. Варили цей суп і хворим діткам розносили по домам, підтримували їх. І ніхто із наших діток, які розносили хворим, будучи голодним, ніхто не посмів скуштувати оцю пайку, яка давалася. Оце отака, ну ота душа дитяча, вона мене розтворила, душа дитяча з мене зробила в майбутньому педагога. Я полюбив діток за їх щирість, за їх сердечність, за їх доброту... Оце те, що мене приваблювало на педагогічну роботу»

Таким чином, музейно-виставкове втілення в життя теми «Педагогічна спадщина Є. Березняка» вимагає організаційних зусиль для комплектування музеїв відповідними матеріалами, започаткування історико-педагогічних досліджень з цієї теми, і, звісно, використання сучасних експозиційних засобів та новітніх інформаційних технологій.

Надзвичайно важливе значення має і сама назва експозиції, яка має зацікавлювати, бути короткою, влучною, ємною. Наприклад, ця невеличка виставка, яку музей представляє на сьогоднішньому круглому столі, має назву «Натхненний працею». Це фактично перефразовані слова самого Євгена Степановича, які він сказав в одному з останніх інтерв'ю: «Головне, що надихає мене, стимулює мою діяльність - праця. З дитячих років праця є основною мого буття...».

Насамкінець хочу подякувати організаторам цього круглого столу, матеріали якого знайдуть належне місце у комплексі Є. Березняка у Педагогічному музеї України.

Дякую за увагу.